

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, V. Akadémia-utca 7.
hová minden küldemény intézendő.

TÁRSADALMI HETILAP.

SZERKESZTI

BOGDÁNYI MÓR.

Előfizetési feltételek:

Egész évre házhoz küldve . . . . . 8 frt
Félévre . . . . . 4 „
Negyedévre . . . . . 2 „
Egyes szám ára 16 kr.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Hadi készülétek.

Amit előre mondtunk, bekövetkezett.

Az antiszemita szervezkednek.

A szétszórt, pártokra szakadt, fejtelten had egybegyül, midőn üldözésünkről van szó.

Visszagondolunk az első ülészakra. Mily nagy garral lépett az ülésterembe a tizenhét vitéz, mint tetszelegtek maguknak vele, hogy ők is pártot képeznek és büszkén foglaltak helyet a szélső balpárt padjaiban.

Ott meg szívesen szorultak össze, csak hogy helye jusson az ujdonsült pártnak.

Az antiszemita pezsgett a szent buzgalom, az ifju tűz és mindjárt az első ülésekben mutatták meg, mit tudnak.

A fiatal jogász az elagot tudóssal egy sorban untatta a tisztelt házat, mely elképedve hallgatta Zimándy rémséges förmedvényeit, melyek éle rendszeren Trefort ellen irányult.

Meg is tette a miniszter, hogy valahányszor ez a képviselő szólásra állt fel, elhagyta a termet és menekült egészségesebb vidékre.

Méltók voltak Zimándyhoz testvérei az Urban és Győry Vilmos sajtó szívvel látta, mint rontja le utóda mit Orosházán ő épített.

Az urakat elragadta fényes sikerük Nem antiszemita, vagy épen zsidó képviselő alig merészelt felszólalni; ők voltak az urak és a jó P é c h y alig győzte őket figyelmeztetni, hogy a haza hatszázezer fiáról beszélnek ám és nem ártana valamivel tisztesebb hangon szólni.

A zsidó sajtót is tönkre kell jutatni. Természetesen zsidó sajtó minden oly hirlap, melynek nem az a főcélja, hogy az izraeliták takarodjanak ki P a l e s t i n á b a .

Megjelent a „Magyar Lap,” a minta ujság, a haza szent érdekeinek leghivatottabb védelmezője és oltalmazója. A kudarc tökéletes volt. A lap alig tartotta magát néhány hétig; persze, a zsidók áskolódtak ellene és Isten tudja mi uton módon megakadályozták az előfizetéseket.

A lapnak pénz kellett, de már Istóczy sem annyira antiszemita, hogy még vagyonságát is feláldozza. Fogta magát elszakadt a párttól, utána még többen is szakadtak és a közös ágról szakadtak képezték a mérsékelt ellenzéki, meg, ha nem csalatkozom párton kívüli antiszemitákat.

Ezen időtájban egyik fővárosi lap, mely pedig minden antiszemita képviselőjelölt megválasztását üdvriadallal fogadta, kemény leczkéket osztogatott a bomladozó pártnak, de bizony hasztalanul.

Az antiszemita tul élte magát. Divatnak elég soká tartott és a fiatal képviselők meg az öregek közül is azok, kik akkor jöttek legszívesebben, mikor a zsidó-ügy volt várható, megunták már az örökös verklizést. A karzatok sem teltek meg az Istóczy név büvös hatására és a tőzsde-adó törvényjavaslat szerencsétlen sorsa eléggé bizonyította, hogy mennyire vannak az antiszemiták.

Fűhöz-fához kapkodnak; csak hogy ne nyugodjék szájuk, beszélniök kell, hadd lássák otthon, hogy ők igazi legények.

Most ismét szervezkednek. Megjósoltuk, hogy így lesz, hogy egyesült erővel kísérlik meg mandátumaik megújítását kinyerni.

Bizalmas jellegű értekezletet tartottak és elhatározták, hogy ki-ki fentarthatja elveit és külön pártállását, de mindegyik célja az antiszemita győzelem, a kölcsönös segédkezés.

Országgyűlési antiszemita végrehajtó bizottságot alakítottak és október hó 28-ikára országos értekezletre hívták össze a hiveket; lesz gondunk erre az értekezletre. Az előkészítő bizottmány tagjai R á c z Géza, S e m n e c z Emil, V a d n a y Andor, V e r e s s József, V e r h o v a y Gyula, A n d r e á n s z k y Gábor br., C s u z y Pál, I s t ó c z y Győző, K o m l ó s s y Ferencz és N e n d t v i c h Károly.

Látni való dolog, hogy idejekorán kezdik működésüket, de reméljük, hogy mégis későn arra, hogy hazánk jobb érzelmű polgárai, hogy a zsidóság is rá ne érjen meggondolni, mit tesz az valakire mandátumot bizni.

Öt évre szólnak a választások. Legyünk résen!

Oly ellenséggel van dolgunk, ki fel tudja használni a legkülönbébb fegyvereket, ki jártas a legagya-furtabb kortesfogásokban, kinek nincs szüksége költségekre, mert bolondidítani, ámitani tud.

Ha derekasan utána látunk, biztosan remélhetjük, hogy kint szorulnak, kik sem hazánknak, sem a képviselőháznak diszére nem váltak és az emberiség haladásának legelkeseredettebb ellenségei.

Vigyázzunk! Örkdjünk!

Jóakaró ellenségek.

Nem szoktunk az antiszemita sajtó termékeivel foglalkozni, nem reflektálunk vádaskodásaira, nézeteire, böles tanácsadásaira. Minek is? Hiszen ugy is tudjuk, hogy ellenségeinket nem kapacitálhatjuk szóval, mikor a tettel sem elégszenek meg.

Hiában beszélnek a számok, hasztalanul bizonyítja a statisztika, hogy Magyarország zsidó lakosságának negyötöd része magyarnak vallja anyanyelvét, mégis csak német, orosz, vagy Isten tudja milyen nemzetiség maradunk, hiában áldozunk milliókat gyermekeink magyar iskoláztatására, hiában tartanak fenn zsidó földesurak keresztények számára intézeteket, a zsidóság még sem tesz semmit a közoktatás érdekében; hasztalanul létesít a zsidóság elismert iparvállalatokat, hasztalanul adja gyermekeit mesterterségre, mégis csak csaló, handlé nép maradunk.

Konstatáltuk már, hogy a vádaskodás mindinkább vesztit térben és hatásából, be kezdi látni a nép és belátta már az intelligencia, hogy mily értéket tulajdoníthat az antiszemita cikkeknek.

Annál sajnósabb, hogy gyakran zsidó körökben is akadnak, kik az ellenséges áramnak engedve, mintegy igazat adnak roszakaróinknak.

Pedig ha zsidó támad felekezetünkre, az csakugyan duplán nyom a latba és ama áramlat ki tudja aknázni az ilyen támadást.

Ismételjük, hogy nem reflektálunk ellenségeink nézeteire, de kiemeljük azt is, hogy több izben fedtük és roszszaltuk az ugynevezett izr. reformált egyház üzelmeit, megmondtuk véleményünket Sztéryni ur új bibliájáról.

Közöltük a tudós rabbi felterjesztését, nem átalotunk érveinek lapunkban teret nyitni. Mint egyedüli magyar közlöny, mely felekezetünk érdekeit képviseli, kötelességünknek tartottuk ezt megtenni, nehogy azt mondják, mintha hallgatag egyetértenénk a mozgalommal, vagy mintha nem tudnók megczáfolni a nevetségés érvelést.

Ellenségeink malmára hajtják a vizet azok, felekezetünk szülöttei, azon ürügy alatt, hogy javunkat akarják, inkább ártanak, és mint a legelkeseredtebb antiszemitismus, mert saját fekezetünk hitét, önbizalmátassak alá.

Igy vagyunk a következő, egy helybeli lapban megjelent cikkekkel is, melyet közlünk, amint közöltük a reformált egyház üdvözítő tanait is:

Felhívás jobb érzelmű hitsorsosaimhoz!

Zsidó vagyok s e körülmény remélnem engedi, hogy soraim, bár azok a „Függetlenség“ hasábjában jelenjenek meg, hitsorsosaim által olvastatni és megsziveltetni fognak. És ép e reménynél fogva, ép azért, mert bizton hiszem, hogy felőlem az, mi az ezen lapban irni szokó antiszemita urak felől az összes zsidóság részéről mindig eleve feltételeztetik, hogy t. i. bármit irjanak is, azt egyedül a zsidóság iránti rosz akaratból teszik, fel nem tehető, nem hagyom felhasználatlanul az alkalmat, mely e lap szerkesztőjének az ezen lap tegnapelőtti számában közlött cikke és a tegnapi számban közlött vezércikke által véleményem nyitvánítására és nem egyedül a zsidóság, de hazám jobb sorsa iránti jó indulatból eredő ezen felhívásomnak közlésére kínálkozik.

Ne legyünk zsidó nemzet, vagy nép! de legyünk, ha már zsidók vagyunk, zsidó vallásu magyar honpolgárok. Ne csináljunk uzorásokkal, csalókkal, erkölcstelenséget és embertelenséget terjesztő gazokkal közös ügyet, de engedjük őket át jól megérdemlett sorsuknak; és ha vallásunk fenntartását és más vallásuak részéről tiszteletben tartását óhajtjuk, iparkodjunk testtel lélekkel oda hatni, hogy felekezetünk salakjától megtisztuljon, és ha daczára ezen igyekezetünknek köztünk, mint minden más felekezet követői között lesznek olyanok, kik becsületes embertől megvetésnél s üldöztetésnél egyebet nem érdemelnek, akkor is, ha ezek megvetésben, üldöztetésben részesülnek ismerjük vallásunk jó hirneve iránt tartozó kötelességünknek ép ugy, sőt még inkább, mint bárki más felekezetű, őket büneikért lakoltatni.

Itt ismételten kijelentem, hogy zsidó vagyok. Ha nem is rajongó, de minden esetre olyan, ki a keresztény, vagy a létező vallások bármelyikét is nem tartom jobbnak, mint a mi vallásunkat és ha közülünk, valaki, ugy bizonyára én is fájdalmasan érzem, ha valaki a zsidóság ellenében bizonyos nem ép kellemesen hangzó kifezéseket használt, vagy használ. Szükségesnek tartottam ezt felhozni azért, nehogy, mint a minők néhányan vannak ily csodabogarak, antiszemita zsidónak tartassam. Nem egyszer, de számtalanszor feltettem magamnak a kérdést, hogy az esetben, ha zsidó nem lennék, antiszemita lehetnék-e? Lelkem őszinteségében mondom, hogy mindannyiszor nemmel feleltem magamnak. Nem lehetnék antiszemita a szó tágabb értelmében, nem oly otromba módon, hogy bárkit is csupán azért, mert a születését követő nyolczadik napon ráfogták, hogy zsidó — minden egyéb ok nélkül megvessek, elitéljek, anélkül, hogy közelebbről ismerjem; nem oly elfogult, hogy el ne ismerjem olyanok érdemeit, kik nem antiszemiták, vagy épen zsidók, ha érdemeik különbben elismerésre méltók.

Mégis nem egyszer, de igen gyakran igazat kelle adnom az antiszemiták kifakadásainak is és különösen olyankor kellett ezt tennem, amikor arról volt szó, hogy a zsidók közös ügyet csinálnak egy másik, jobb érzésűeknek csupán megvetését érdemlő hitsorsosuk dolgaiból.

Volt már alkalmam e tárgyban véleményemet nyilvánosan előadni; egy ízben ugyanis mikor még az antiszemitizmus, ugyszólván teljes ujdonság volt, egy vidéki lap hasábjain annak okait fejtegettem.

Nem hihetem, ez volt körülbelül akkori felfogásom, hogy az ember, a teremtés e koronája, oly nyomorult s állatnál is állatiasb legyen, hogy gyűlöletet hozva magával, jöjjön e világra. Nem hiszem azt sem, hogy bárki is ezen gyűlöletet anyja tejével szívja magába. De igenis az élet tett egyeseket az egyesek többeket antiszemitákká. Ezen feltevésből indulva ki s a zsidógyűlölet okát tovább is keresve, azt szükségkép magában a zsidóságban, s illetve annak viselkedésében véltem feltalálhatónak.

Mi tagadás? vannak köztünk, a kiknek a gyűlöletre érdemük van, s ha a zsidóság az ilyeneket pártul fogja, ha ügyeiket magáévá teszi, akkor mi természetesebb, mint-hogy a gyűlölet kiterjed az egész felekezetre. Nincs tehát olyan veszedelmes antiszemita, ki a zsidóságnak nagyobb ártalmára lenne, mint egy rossz indulatu zsidó s nem tud senki annyira népszerűséget szerezni az antiszemitizmusnak, mint az a zsidóság, mely az ily ocsmány hitsorsosát pártul fogja.

Ez volt felfogásom akkor, mikor még a zsidót, antiszemitát alig ismertem, s indokaimat csupán észszerűségekre alapítottam. Azóta az életnek fájdalom nagyon is rögzös útján haladva, hol zsidók, hol antiszemiták között élve s azokat szorgos tanulmányom tárgyává téve, gazdag tapasztalatokat szereztem magamnak s mindezek folytán, vagy inkább ezek daczára is felfogásom legfeljebb csak annyiban változott, hogy hitsorsosaim között olyanok, kik a gyűlöletet teljes mértékben érdemlik nagyon sokan vannak s hogy az antiszemitizmust is igen-igen számosan divatból s ismét számosan azért, mert azt hiszik, hogy az antiszemiták jól felfogott ügyének, melynek okát, czélját különben tán nem is értik, ha csak csufjára nem, de hasznára alig vannak.

Ha tehát kívánjuk, hogy oda ne jussunk, ahová különben az antiszemitizmus gyors terjeszkedésénél fogva különben juthatunk és ahová, hogy eljussunk még józanabb gondolkodásu antiszemita polgártársaink által sem és legfeljebb csak azok által czéloztathatik, kik a pökölődésben oly jól feltalálják magukat, hogy passziójukért hazájuk érdekeit korlátoltságuknál fogva felfogni egyáltalán nem képesek, hogy oda ne jussunk, hogy e haza földjén egy szellemi Gosen készüljön számunkra, mi ugy reánk zsidókra, mint nem különben hazánkra nézve következményeiben végzetessé lehetne.

Hazafias üdvözlettel

Győrött, 1886. évi szeptember 23-án.

N. S.

Sajnáljuk, hogy cikkiró az anonymitás leple alá bjt. Hiszen, ha oly szép tanokat hirdet és oly nemesen buzdulogkodik hazánk és felekezetünk érdekében, megmondhatta volna nevét, hogy alkalomadtán megtaláljuk azt kihez tanácsért folyamodjunk.

Hát igazán elegendőnek tartja N. S. ur azon körülményt, hogy zsidó, arra nézve, hogy „Fg“-ben ily cikkeket tegyen közzé? valóban azt hiszi, hogy mint zsidó, megfelelt hazafias és felekezeti kötelezettségének, mikor oly dolgokat koncedál az antiszemitáknak, melyektől hiszen az egész zsidóság régen elfordult? Tényleg abban a véleményben van, hogy a zsidóság államot képez az államban? Hogy zsidó nemzetnek, népnek tekintjük magunkat? Hogy nem vagyunk jobbak a szászoknál, kik hazánk hirnevének többet ártanak, mint bárki más, hogy nem vagyunk jobbak a románoknál és sok tótnál, kik nyiltan vallják hazaáruló elveiket.

Hol vallottunk közös ügyet velük? Vagy az fáj cikkirónak, mi az antiszemitákat bántja, hogy a vihar éveiben összetartunk, összetartunk becsülettel? Hiszen magunk érdekében van, hogy közénk ne engedjük a hitványokat és bizony mondhatom, hogy meg is teszszük és, ha megérdemlik, megvetjük mi azt és megvetettük már akkor is mielőtt az ilyen jó szándéku tanácsot fogadtuk volna.

Hiszen nincs vallás, mely szigorubb büntetést szab a bünösre, mint a zsidó vallás és nincs vallás, mely élesekben körvonalazná a bün fogalmát, mint a zsidó vallás.

Hogy vannak köztünk is, kik jobbak lehetnének, az világos. Voltak akkor is, midőn Jeruzsálem falait még meg nem vette Róma császára, de bizonyos az is, hogy ilyenek ügyét nem teszszük magunkévá és bizonyos az is, hogy ezért nem gyűlölhethet a zsidóságot, mert hiszen ily szempontból nem lehetne eléggé gyűlölni a kereszténységet.

Csak ne tartson cikkiró attól a szellemi Gosentől, mert mig olyan férfaink vannak, mint kik most is munkálkodnak felekezetünk érdekében, kiknek szelleme általános elismerést viv ki, mig felekezetünk a hazafiság terén ugy halad, mint most halad, be nem következik a rabság, melybe oly nagyon szeretnék dönteni a zsidóságot.

És végszónak még valamit. Hát cikkiró, ha zsidó, valóban helyes orakulumnak tartotta azt a lapot, melyben felhívását közzétette? Olvashatja a választ. Ama lap még mindig kérdi, hogy vannak-e hazafias zsidók.

És N. S. ur nem jelentette, ki egyenesen, hogy helyesebb volna a kérdés, hogy vannak-e hazafiatlan zsidók, hogy felekezetünk hazafisága nem áll megette más felekezet, vagy nemzetiségének, hogy felekezeti lapjaink minden cikke, hazaszeretetre buzdít, hogy imádjuk a hont, melyért mig vért nem áldozhattunk, vagyonunkat áldoztuk fel, melyért élünk, halunk, melyre imáinkban az ég ura áldását kérjük.

Ama lap nincs a cikkel megelevedve; nos mondhatjuk, hogy a mi tetszésünket sem nyerhette meg, pedig senkisé ism üdvözölheti nagyobb örömmel azt, mi felekezetünk érdekében van, mint épen mi, kik a hazaffas zsidóság képviselői és szoszólói vagyunk.

K. Gy.

Az egyetemről.

— Levél a szerkesztőhöz. —

Mint minden évben úgy az idén sem mulaszthatom el, hogy az „Egyenlőség“-et, a magyar zsidóság egyetlen hetilapját a budapesti egyetem ijuságának nyilvános életéről e lapok olvasóit érdeklő szempontból ne értesítem.

Nagy örömmre szolgál, hogy az idén még örvendetesebb tudósítást nyújthatok, mint a múlt iskolai év elején. Az idén ugyanis nem izgatta fel kedélyeinket olyanféle „heccez“ mint, mint a milyen tavaly a műegyetemi segítő egyesület választásainál lefolyt. Fátyolt reá!

A kir. tudomány-egyetemen megint a régi békés szelék fűttak s míg egyrészt jól esett lelkünknek ama méltányosság, melylyel keresztény kollegaink velünk szemben a választások megejtésénél eljárak, másrészt ama főlemelő tudatra jutottunk, hogy szép számunknál fogva nemcsak jogos, de egyuttal észszerű dolgot is miveltek az olvasóköri választásoknál az egyes pártok, midőn bennünket számba vettek.

Igaz ugyan, hogy a zsidó ifjak még mindig nincsenek kellő arányban képviselve, de meggondolandó, hogy egészben véve is csak rövid pár éve, hogy mi is kiveszszük a bennünket megillető részt az egyetemi élet szerepeiből. Tehát míg egyrészt kezdet előtt állunk, másrészt semmikép sem akarnók a szerénytelenség vádjának magunkat kitenni. Az ár ellen nem lehet uszni és be kell látnunk, hogy még nincs itt az az idő, a mikor majd nem az lesz a kérdés, milyen vallású valaki, hanem hogy van-e képessége és jelleme? Mig ez az idő el nem érkezik, addig némán kell tőrünk, miként szerepel tehetségtelenség is néha csak azért, mert szerencséjére — nem zsidónak született és viszont hogyan kell magát szerényen megvonnia a legügyesebb zsidó ifjunak.

Azonban mégis örülnünk illik a jelennek, ha a multa gondolunk, és még inkább, ha a jövőbe vetünk egy pillantást, mely a legjobbat engedi remélnünk. Erős a hitünk, hogy a teljes egyenlőség ideje, mely nekünk legjogosabb óhajtásunk, e szép haza felvirágoztatásának pedig nélkülözhetetlen tényezője, nincsen olyan messze, mint azt sok kis hitű képzele.

Aliquis.

Róma zsidónegyede.

Szépészeti és közegészségi tekintetből lebontják Olaszország fővárosának egy részét, a hajdani ghettot; néhány év multán a szűk utcák, apró házak helyébe fényes, tágas utak és büszke paloták fognak emelkedni. Számos festő és fényképész járja a volt zsidónegyedet, hogy vászna számára mentse meg azt, mit még megmenthet és magunk is röviden kívánjuk ecsetelni azt a helyet, melyben oly sokat szenvedett a zsidóság.

Mélyen meg voltam hatva, írja egyik francia utazó, midőn 1856-ban először látogattam meg a zsidónegyedet, midőn végig mértem lassu léptekkel a háztömekeget, hová egykor elzárták Ábrahám utódait, amint kóborló cigányokkal tehetők volna, és amint most is teszik Róma legszemtelenebb koldusaival. Most már nincs alávetve a

zsidóság örökös megalázásoknak és nem kell többé a ruházatot viselniök, mely a gyűlölt faj tagjainak volt jele. De azért még elég súlyos sorsuk. IX. Pius pápa minden lehető megtehető, dehát a pápa nem egyedüli ur Rómában és vigyáznia kell, nehogy ellenségét szaporítsa. Mindenkor Antonelli vitte a főszerepet és most is csak ő az igazi pápa.

A ghetto utcái keskenyek, görbék és oly piszkosak, mint Róma legszegényebb városrészei a házak legnagyobb részt bomladozó. Ezen nincs mit csodálni. Kevés házat bírnak a zsidók és minden oly ház, mely nem az ő tulajdonuk, us gaggiaknak van alávetve, mely 1824 óta megállapítja a bérösszeget, mely sem nem emelkedhetik, sem nem kevesbedhetik. Tekintetbe vették a zsidót és a katolikus lakost s tulajdonosok nem javítatják az épületeket és nem törődnek a házakkal, melyek ha dűledezőben vannak is, mégis meg kell, hogy hozzák a kellő kamatokat.

Természetesen a zsidók még kevésbé vállalják el a költségeket, részint mert a ház úgy sem az övéké, részint pedig, mert minden fillért összetakargatnak, hogy aztán alkalom adtán faképnél hagyassák a gyűlölt ghettot.

A szegények lakása pincze, melynek ajtaja az utcára nyílik és rendszeren nyitva van. Itt lakik a család házi állataival. Ha a Tiberis nő, a pinczét elönti a víz. Ekkor a szerencsétlenek igénybe veszik testvérük, vagy rokonuk jószágát. Hiszen egy két napra kapnak is szállást, de a víz alig apadt, már vissza kell menniök a még meg nem száradt pinczébe.

Midőn a kolera először látogatott Rómába, tartottak tőle, hogy leginkább dühöng majd a ghettoiban, de épen a zsidókat kímelte meg a járvány. Ez a körülmény a zsidóság mérsékelttségének köszönhető.

A malaria sem éri annyira a ghettot, mint más városrészt, de azért nem mondhatni, hogy a zsidónegyed egészségi állapota nagyon kedvező volna, mert hiszen a pinczék fülledt levegője már a gyermekbe oltja a sok betegeskedés és a korai halál csiráját.

Engedélyt kértem egyik előkelőbb izraelitától, hogy házát meglátogathassam. A gazdag kereskedő elvezetett palotájába, mely a ghetton kívül épült. Végig vezetett tágas, tiszta szobáin és midőn egyik teremben festményeket láttam és kérdém a házi urat, hogy miképen egyezteteti össze a képek ottlétét vallásával, oly mozdulatot tett, mely teljes közönyösségét bizonyította a képek iránt. A képek a palota tulajdonosáé voltak, és gazdám, mint bérlő, óvakodott a képekhez nyulni. Furcsa! A keresztények szabadon tehetnek a képekkel amit akarnak és akár helyettesíthetik pogány tárgyú festményekkel, de zsidók. . . Hja, paraszt, az aztán más!

Az a türelem, melylyel zsidónak megengedi, hogy a ghetton kívül lakják, nem ingyenes.

Ki kell bérelnie a zsidónak az egész házat pinczétől a padlásig. Római, jó katolikus nem lakhatik zsidóval egy fedél alatt. De még ez az állapot sem tetszik a pap uraknak és a addig ellenézték a házak ily kiadását, míg a bérösszeg öt száztoliját nekik ígérték. T. i. annak kárpótlásáért, hogy elesik a casualiatól, melyet huzott volna egyik másik pap, ha abban a házban keresztény lakott volna.

Épen szombat napja volt és valóban nem látszott munkálkodás nyoma; itt a zsidók szigoruan betartják a szombat törvényeit. Vasárnapon megengedi a hatóság a kereskedést. A ghettoiban számos üzletet találhatni, melyben, ha nem is fényűzési czikkeket, de sok jó hasznos dolgot olcsón beszerezhetni. Ezek mellett látjuk a híres zsidóruksokat, kik minden képzelhető dolgot összevásárolnak, de a

sok ócska ruha, kopott kalap, alig található egy két értékesebb tárgy. A középkor és ókor műremekeit nem is árulhatják, mert az állam és egyház pörbe fogná érte.

A művészet tárgyai az állam tulajdonát képezik, ha csaknem hagyományoszerűleg az egyházi.

A mi az ipart illeti, alig van három-négy foglalkozás, melyet a zsidóság üzhet és e foglalkozások is épenséggel nem nagyon jövedelmezők. Kijavíthatják az ócska cipőket, ruhákat és butorokat, melyeket vettek, hogy ismét eladhassák.

Tanulhatnak orvostant és készülhetnek doktorságra, de ha már meg is kapják az oklevelet, tudományukat csak hitsorsosaiknál alkalmazhatják. Iskoláikra nagy gondot fordítanak.

Természetesen, minden költség, melyet a kultus egyáltalában és az ifjúság oktatása, valamint a szegények segélyezése okoz, a községnek esnek terhére. Még az is sok, ha szabadon megengedik, hogy e szempontokból teheszenek a mit akarnak és a zsidók dicsérve emlegetik a hatóság liberalismusát, — pedig ugyan nincs miért.

Nem mernek egyesületeket alapítani, sem intézeteket, melyekben magasabb tudományt lehetne elsajátítani, és nem is alapíthatnak művészeti intézeteket. Egyedüli nagobbszerá intézmény a talmud thora, melynek jövedelméből menedékházat és hat osztályu iskolát tartanak fenn. A talmud thora jövedelem forrásait adományok, hagyatékok képezik.

Lányok számára csak egy nyilvános intézet van és ebbe csak a legszegényebb gyermekek járnak; a legtöbb leányt otthon nevelik.

A felmerült kiadásokat adózások útján fedezik. Ugyanis minden zsidó köteles hetenként 18 bajochit, körülbelül 50 krt, fizetni. Ezenkívül a közvetítők minden jövedelmüknegye százalékát adják, a kereskedők vásárlásaik és nyereségük után adóznak. Nem ellenőrizi senki a lakosságot és mégis mindenki legnagyobb pontossággal fizeti le a közös pénztárba a reá eső részt.

Nincs tulajdonképeni kórházuk, de azért gondoskodnak a betegekről. Nem akarják, hogy zsidó más felekezeztől kolduljon és valóságos szerencsétlenségnek tartják, ha nyilvános kórházba visznek malarias zsidót, vagy oly hitsorsosukat, kit nyílt uton ért a szerencsétlenség.

A római keresztény szeretet nem emelkedett még annyira, hogy másnak vallását tisztelje. A zsidó beteget egész betegsége alatt térítési kísérletekkel zaklatják és sokkal inkább üldözik és vetik meg, mind az eretnekeket.

A számtalan megalázások és a súlyos elnyomás Róma lakosságának e részére bizonyos alázatos meghunyászkodás bélyegét ütötte. Beszédmodoráról, lépéséről, kézmozdulatáról könnyü ráismerni a zsidóra.

Mióta a francziák megszállták Rómát, megváltozott a ghetto lakossága helyzete. A zsidók nem tudták, hogy mit várhatnak a forradalomtól. Félték mindkét párt győzelmétől, bár be nem avatkoztak a küzdelembe. Pesach ünnepére készültek, midőn a franczin katonák a római köztársaság területére léptek, Nyugodtan maradtak városrészükben, de számos katona látogatott el a ghettoá. E katonák zsidók voltak.

Nagy örömmel fogadták őket; szegény és gazdag versengett értük, mindenki kívánta egyiküket megvendégelni.

Ünnepeken a község legnagyobb mértékben gondoskodik szegényeiért, ellátja őket kovásztalan kenyérrel és annyi alamizsnát osztat szét, hogy a szegények valósággal ünnepezhessenek.

Az utazó ezután leírja a ghetto templomában tartott istentiszteletet. Mint nem zsidó közlésre tart érdemesnek

oly dolgot is, melyet a zsidóság minden gyermeke ismer, de a leírásból kitűnik, hogy az istentisztelet legnagyobb rendben és illő méltósággal folyt le. Kiemeli, hogy a templomban sokkal büszkébb a zsidók magatartása, elvetik meghunyászkodó viselkedésüket. Még nem halt ki belőlük a szebb kor iránti remény.

A francia azon felhívással zárja be leírását, hogy tegyen meg a művelt világ mindent, a ghettoá zárt zsidók sorsa javítása érdekében, törje össze az igát, mely alá a középkor sötét szelleme hajtotta az izraelitákat.

Hála Istennek azóta megváltoztak a viszonyok és a lerombolt ghetto fölépíteni nem fog többé sikerülni azoknak sem, kik életezéljüknak tartják a zsidók üldözését.

KELLA.

Elbeszélés.

Irta : K. G.

(Folytatás.)

VI.

Tony el sem hagyta még a falut, midőn Maringrete ösztönszerűleg érezve, hogy ki a dolog szerzője, atyjához sietett. Kit még a pajtában talált.

— Atyám, szólt remegő hangon, atyám, mindenkor szófogadó voltam. Sohasem tettem kelmednek szemrehányást, hogy oly rúdul bánt anyámmal és nem panaszkodtam, ha durva volt Tony irányában, ki utóvégre is hű cselédje volt.

Jakli felemelte fejét és bámulva szegezte szemét leányára, soha Maringrete ily hangon nem beszélt.

— Elkergethette Tonyt, folytatá Margit, megtagadhatta neki leánya kezét, de őt rágalmazni, őt ily súlyos váddal illetni, az már sok. Atyám, borzasztó lesz az ítélet napja, ha az Isten törvényszéke vizsgálja meg e tettét.

— Mit akarsz tőlem? rivallt rá Jakli kemény, száraz hangon.

— Arra kérem, hogy álljon el panaszától és szabaddítsa meg Tonyt, és Kálmánt, életmentőmet a szegénytől.

— Gyermekek vagy; Hát azt hiszed, hogy veszélyben forogtál? Bolondság! Minden csak azért történt, hogy, ellopják pénzem és tönkre tegyenek, hogy kényszerítsenek rá, hogy téged Tonyhoz adjalak. Hej; az a gazember!

— Atyám!

— Halgass! Kálmán is csak alamuszi gonosztevő. Nem hiszek én az olyan fiatal emberben, ki napjában háromszor imádkozik Istenhez.

— Hát az bűn?

— Nem, de nem mutat őszinteségre, ez képmutatás. Zodek hitsorsosa és bizonyára be nem vádolná hamisan; ő látta a jó madarakat, amint házam körül settenkedtek. Ki tudja! Tony el akart szöktetni, vissza akart élni ártatlansággal és bizalmaddal.

— Oh, az nem lehet!

— Engem kidobott az ablakon. Hahaha, életem megmentésére! Rabolni akart, mig én kinn heverek.

Maringrete arca könybe lábadt.

— Utóvégre is, ha ártatlanok, majd felszabadítják szolt Jakli és vigasztalni akarta leányát.

— Kegyelmet! kiáltott Maringrete kezeit tördelve Atyám, jól tudja, hogy nem hihetem, hogy ez a két legény ily bűnt követhetne el. Kegyelmet! Gondoljon apám uram arra a nagy szegényre, melyet el kell szenvedniök. Gyalog viszik öt falun keresztül. Oh ez borzasztó!

— Annál jobb! Majd felhagynak gőgösségükkel.

— Atyám, én Tonyt szeretem.

— Tudom! Jakli keserűen mosolygott.

— Soha máshoz nem megyek!

— Hát akkor tégy, mint testvéreid. Várd be nagykorúságot és aztán tehetsz, amit akarsz.

— Jól van! Megmondtam én már Tonymak, hogy várjon és én is várok. De téved apám uram, ha azt hiszi, hogy elidegeníti tőle szívemet, ha megalázza szegényt. Követni fogom, akárhová menjen. Hiszen ártatlan, érzem, tudom, hogy nem lehet bűnös.

VII.

Közeltett ros-hasonoh ünnepe, ama napok egyike, melynek szentsége oly nagy befolyással van a zsidókra.

A falu izraelita lakóit Tony és Kálmán elfogatása nagyon felizgatta, Tudták, hogy Zodek féltékeny volt szerencsés vetélytársára és, hogy ő jelentette fel a két legényt. Tudták azt is, hogy hamis eskü letételére készül. De nem merték szemére hányni: még a legbátrabbak is tartottak aljas bosszujától.

Csaka rabbi engedett Kella könyörgésének és utolsó kísérletet akart tanni. Már kétszer hívatta magához Zodeket, ki azonban mindenféle ürügy alatt meg nem lelent meg, De a milyen gonosz, épen oly babonás volt Zodek.

Azt hitte, hogy az elkövetett bűnöket imával és böjtöléssel majd csak jóvá teheti. Azt hitte, hogy megcsalhatja az Istent, mint ahogy tévutra vezette embertársait.

A rabbi nagy beszédre készült; két ártatlan megmentésére akarta fordítani ékesszólása hatalmát. És midőn egybegyült a község, várva ajakáról a szent ígét, lelkes szóval ecsetelte a bűnös sorsát, rajzolta a hivek elé, mint sújtja Isten haragja azt, ki bűnét meg nem bánja.

Azért a hamis eskü bűnére, a hamis tanuságra, mely olyannal ritka zsidók közt,

Minden szem Zodek felé fordult, ki szemébe nyomta kalapját mozdulatlanul ült a zsinagóga egyik sarkában. Hideg verejték gyöngyözött homlokain, midőn hitszonok a hamisan esküvő pokoli kinjai feltette elé. Fülébe dörgött a rabbi harsány szava a mint egyszerre a sofárharsogató felé fordult:

Rajta, hirdeszt a hiveknek, hogy megnyílt az Isteni törvényszék, melynek elnöke az Isteni, élet és halál felét ítélt.

Mélyen meghatva halgatta a község a sofár hangját, a mint a templom ajtaja feltárt és két zsandár kíséretében megjelent a maire, ki egyenesen Zodekhez sietett és halkán megszólította.

Ijedtség vett erőt a hívőkön.

— Mi az? mit akarnak?

Megtudták hogy Zodekról van szó. Elfogatására jöttek a zsandárok.

— Miért nem vártak ima utánig, kiáltott valaki.

Morgás t madt a templomban.

A rabbi néhány szót váltott a maireval és azután Zodekhez fordult;

— Ime, kezdetét vette Isten törvényszéke!

Halj meg inkább, mintsem hamisan tanuskodnál. Majd imádkozunk érted a Mindenhatóhoz.

— Köszönöm rabbi! Az igazat fogom mondani.

— Menj, nincs bűnös, ki meg nem tisztulhatna, ha őszintén bánja meg bűnét. Rosszul cselekedtél, cselekedjél most jól!

Megteszem, megteszem, zokogá Zodek és kezét feje felett tördelve a zsandárokat,

Megilletődve folytatják a hivek az istentiszteletet.

VIII.

Zodek mindent bevallott: Tonyt és Kálmánt szabad ábra helyezték. Ekkor az tanító jelentésére Jaklit is elfogatták.

Kella Kálmán nővérel a börtön kapuja előtt várta jegyesét.

— Barátom, mondá és kezét nyújtotta az ifjunak, nem jöttem csak azért hogy első legyek, ki üdvözöljön hanem azért is, hogy kérjelek, adj halát annak, ki innét kiszabadított, mert, ha ártatlan vagyis, Istennek köszönheted szabadulásod.

— Oh, hiszem jól tudod, hogy szilárd Istenben való hitem. A börtönbeu sem mulasztottam el az imádkozást és inkább meghaltam volna, mintsem mást tettem volna, mint a mit hitünk megenged. Menjünk hát és imádkozzunk.

— Ne menjünk! Isten mindent lát. Jót kell cselekednünk és meg kell bocsátanunk ellenségünknek.

— Szívesen gyakorlok irgalmat, de mondhatom, hogy tönkre tett ez a fogság,

— De lásd csak, szegény Zodeknek, ha vetélytársad, ha ellenséged volt is, mégis csak megérdemli szánalmunkat. Nincs a világon senkije.

— Nos, mit kívánsz?

(Fotyt. köv.)

HIREK.

— **Ujév napján.** Csendben, méltóságteljesen folyt le a nagy ünnep két napja. Szorongásik teltek meg a templomok és az imatermek alig győzték befogadni a hívők seregét. A fővárosban uralkodó járvány miatt nem bocsátottak a templomokba oly nagy tömeget, mint más években szokás, de azért nem volt a két nagy imaházban üres hely és a leghátulsó padok után még nagy csoportja állt a hívőknek, hő imákat küldve a Mindenhatóhoz. Örömmel tapasztaltuk, hogy nem halt ki felekezetünkben a jámbor istenfélelem. Nem volt zsidó, ki üzletét e napokon be nem zárta volna, ki oda nem hagyta volna irodáját,

hogy megszentelje az ünnepet. Felnjilt a mennyekben a sors könyve és bejegyzi Isten kiki jövőjét, bejegyzi kiválasztott népe sorsát. Kifejtettük már, hogy mit várhatunk az új évtől és mai számunkban is reá mutatunk a tornyosuló fellegekre, melyek Israel egét beborítják. Felhivtuk felekezetünket örködésre, intettük figyelemre. Az ünnepek megnyugtattak. Láttuk, mint állott agg és ifju egymás mellett, szemléltük, mint vigyáz az atya gyermeke imájára, tiszta szivből támadó örömmel szemléltük, mint rebegik imáikat a zsidó nők az imabázak karzatain. És veszíthetjük-e reményünket, midőn látjuk, mint tódul az egyetemi ifjuság imára? A hitközség néhány száz jegyet bocsátott az egyetemi ifjuság rendelkezésére. A jegyek kevésnek bizonyultak. Minden fakultás hallgatói jelentkeztek és soknak kivánságának lehetetlen volt eleget tenni. A vidám ifjuság, a liberalismus zászlóvivője buzgón folyamodott az ég urához, hön fohászkozott a Mindenhatóhoz. Oh, hazánk és felekezetünk reménye, izraelita ifjuság, ne is hagy elveszni felekezetedet, küzdj a vallásért, melyért apáid annyi vért, olz roppant vagyont áldoztak, emlékezz a kínzásokra, az üldözésekre, melyeket őseidnek kellett türniök, mert el nem hagyták hat évezredes vallásukat, győzd meg a habozókat a szent hit nevével. mutasd meg, hogy galád vád, gonosz rágalom az, mit ellenségeink felőlünk terjesztenek és bizonyára társaid inkább hisznek neked, mint ama sajtónak, mely hizelgással iparkodik megnyerni a keresztény egyetemi ifjuság kedélyét! Konstatálhatjuk azt is, hogy a közép- és elemi iskolai növendékek is kellő módon vehettek részt az istentiszteletben. Gondoskodtak a leányokról is és így szó szoros értelmében az egész zsidóság ünnepelte a szent napot. Adja Isten, hogy jövőre beteljesült reménnyel ünnepelhessünk, hogy ne sikerüljenek a támadások, melyeket az idén indítanak ellenünk roszakaróink.

— **Az izraeliták Egyiptomban.** Brugs Henrik bei, korunk egyik legkitünőbb egyiptologusa, kutatás és tanulmányozás tárgyává tette a zsidóknak Egyiptomból történt kivonulását és arra a meggyőződésre jntott, hogy a fenmaradt rabyrus tekercesek és különféle feliratok tartalma megegyezik a biblia előadásával. A lüttichi muzeumban őrzött egyik papyrus tekereséből olvasható, hogy a Ramzes városa nagy erődeihez köveket szállító héberek közt honaponként gabonát osztottak szét. Más tekeres bizonyítja, hogy a hébereknek katonai felügyelet és ellenőrzés mellett bizonyos számú táglákat kellett szállítaniok és, hogy az említett várost csakugyan II. Ramzes építette. Soká vitatkoztak a hely felett, melyen a város épült, most már mondhatni, hogy az ókori Tanis, az Egyiptomi Zan, melyet héberül Zvan neveztek, volna Ramzes maradéka és a 68 zsoltár szerint itt történtek volna a csodák. Ramzes a Nilus kiágazása a mellett feküdt, mely ág Migdol várát is érintette. Az izraeliták kivonulásukkor Ramzestől Migdorig, melyet a biblia is említ, azt az utat követték, melynek a britt muzeum papyrus-tekerese szerint egyik egyiptomi tisztviselő követett, midőn elszökött rabok üldözésére indult; a rabok Sukothón, Ithamon, és Migdolon át a sivatagnak menekültek. Mind e helységeket említi a biblia, melynek a pusztai barangolásra vonatkozó előadása is megegyezik az papyrus tekeresekkel. A héberek keresztülvonultak a Sur sivatagon mely a földközitenger és a Suez öböl közt fekszik. E tájékon, mint Strabó és Diodor beszélnek gyakran veszedelmes áradások,

melyek egyike Artaxerxes pezzsa király hadat is tönkre tették. A zsidók Mara melletti keserü vizei. Ancz keserü só tavai; Elim, helysége, melyben táboroztak, most ein musa nevet visel. Csak miután a Szezi földszorost megkerülték, vonultak a zsidók a Sinai hegy alá.

— **Konstantinápoly főrabijának** a sultán az állampénztárból 60000 piaszternyi, (6000 frt.) évi fizetést engedélyezett.

— **Székesfehérvárról** értesítik lapunkat, hogy ott a lefolyt ünnepek alatt Schreiner Márton dr. rabbijelölt tartotta a hitszonoklatokat, melyeket nem zsidók is hallgattak. A szivre és elmére ható szavak megnyerték a kedélyeket; nagyon dicsérik a fiatal szónok kitünő magyarságát. Valószínűleg Schreiner lesz a székesfehérvári zsidók rabbija.

— **Ifj. Festetics Pál** grófit a törvényszék 150 frtnyi birságra ítélte, mely összeget a gróf azonnal lefizetett.

— **A dardenellák Rotschildja**, Russó Izsák, konstantinápolyban meghalt. Óriási részvét mellett vitték örök nyugalomra.

— **Antiszemita országos értekezlete.** A mérsékelt ellenzéki anti szmita és 48-as függetlenségi antiszemita elveket valló képviselők bizalmas értekezletet tartottak a jövő általános képviselőválasztások alatt követendő eljárásuk megállapítása végett. Egyhangulag abban állapodtak meg, hogy elveiknek és különálló politikai pártállásuknak teljes épségben való fentartása mellett, közös antiszemita elvi és ellenzéki céljaiknak sikere érdekében, az általános választásokra szövetkezzenek. A szövetkezés célja a közalgó általános képviselő választásoknak közös egyetértéssel való vezetése s egymásnak a kerületekben való kölcsönös támogatása. A szövetkezett szervezési munkálataink megállapítása céljából f. évi 1886. október hó 28 ik és 29 napjaira Budapestre bizalmas jellegű országos értekezlet hivatik egybe. Az értekezletet előkészítő bizottság „országgyűlési antiszemita végrehajtó bizottság” cím alatt Budapesten központi irodáttart fenn, a hová a levelezések és tudakozódások intézendők, s a hol a most említett értekezlet is megtartatni fog. Az előkészítő bizottság tagjai: a mérsékelt ellenzéki antiszemita párt részéről: Dr. Andreánszky Gábor, Csuzy Pál, Istóczy Győző. Dr. Komlóssy Ferencz, dr. Neudtvich Károly. A 48 as függetlenségi antiszemita párt részéről; dr. Rácz Géza, Szemnecz Emil, Vadnai Andor, Verhovay Gyula, Veress Pál.

Azon t. előfietőknek, kiknek előfizetésük f. é. október elsején lejár, lapunk 32-ik számához posta-utalványokat mellékelünk, azzal a kéréssel, hogy az előfizetést mielőbb megújítani sziveskedjenek.

Az

„EGYENLŐSÉG”

kiadó hivatala V., Akadémia utcza 7.

a hová mindennemű küldemény

czimzendő.

FELHIVÁS ELŐFIZETÉSRE!

Az izr. hitközségi elnökségekhez!

Mélyen tisztelt Elnök ur!

Midőn lapunkat, az „Egyenlőség“-et ezelőtt négy évvel egy szomorú esemény kényszerűsége alatt alapítottuk, főleg az a czél lebegett szemünk előtt, hogy a felekezetünk valláserkölcsei tisztasága ellen szórt rágalmatokat meghazudtoljunk és hogy leálczázzuk azokat, kik lelketlen önzésből és szennyes magánindokokból férfiatlan hadjáratot indítottak a zsidómagyarok politikai és polgári jogai ellen.

A zsidó magyarok lelkesülten fogadták fellépésünket és tömegesen sorakoztak zászlónk alá felekezetünk irodalmi kitünőségei.

De a nagy közönség, hitrokonaink nagy része is járult támogatásunkhoz úgy, hogy az „Egyenlőség“, mely a hetilap szerény vitorlája alatt indult a terhes utra, rövid idő múlva hazánk minden vidékén elterjedt. Az eszmék, melyeket hirdettünk, utat törtek maguknak mindenütt, a hol józan gondolkodás és tiszta hazafiság honolt és mi büszkén tekintettünk az eredményre, mert tapasztaltuk, hogy nézeteink hódítanak és ítéletünket magukévé teszik a mérvadó körök.

Ezen multunknál fogva azt hisszük, jogosan fordulhatunk hitrokonainkhoz és főleg az izr. hitközségek elnökségeihez, hogy ők is járuljanak lapunk támogatásához.

Kérelmünk az, hogy a hitközségek fogadják el az „Egyenlőséget“ hivatalos felekezeti közlönyükké.

Mindennagyobb felekezetnek külön felekezeti közlönye van. Miért maradjon vissza a többi hazai felekezetek mögött épen a zsidó aki tudvalevőleg annyit áldoz a kulturális haladás oltárán?

Kérelmünk teljesítése alig terhelné meg a községi budgetet, mert az a község, mely az „Egyenlőség“ támogatásához előfizetésével hozzájárul, e lap hirdetési rovatával teljesen rendelkezik és díjtalanul teheti közzé hitközségi pályázatait, melyekért a napilapokban háromezör annyit kénytelen fizetni, mint a mennyi lapunknak előfizetési díja.

A hirdetések eredménye iránt legnagyobb garanciát nyújt az, hogy lapunkat minden zsidó hitközségnek megküldjük, s így első sorban azok kezeihez jut, kik a hitközségi pályázatok által közvetlenül érintetnek.

T. Elnök ur! Szíves közreműködésétől függ vállalatunk felvirágzása, s így a magyar zsidófelekezet egyik leghathatósabb kulturális eszközének a megizmosodása. Egy zsidó-magyar hitközségi közlöny létezése a jelen viszonyok közt nélkülözhetetlen. Ilyen közlöny hiánya egyik főoka a hitközségi életünkben tapasztalható egyöntetlenségnek.

Ismételten kérjük tehát becses közreműködésével oda hatni, hogy a vezetése alatt álló zsidó hitközség az „Egyenlőség“ előfizetői sorába belépni sziveskedjék.

Hazafiai és hitrokoni üdvözlettel

az „Egyenlőség“ szerkesztősége.